



Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Præcipua vitæ illius capita examinata: cædis tempus et causa:
corporis in civitatem Cremonensem translatio, sepultura, elevatio et
honorificentiori loco intra eamdem ecclesiam depositio: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A CAP. XX. Quædam capitis S. Geroldi reliquie Cremona Coloniam Agrippinam ad ecclesiam Societatis Jesu translatae.

quantique ea valere videatur, edicitur.

11 Habes, erudite lector, totius Vitæ S. Geroldi a Crombachio nostro, Romanum Borgum præmanibus habente, Germanice vulgatæ argumentum, elogio, quod ex Ferrario recitari, plane similis, sed multo prolucioris, variisque piis conjecturis, cultusque tum antiqui tum recentioris expositione auctioris. Verum in ea multa sunt, quæ viæ, quæque ne viæ quidem etiam a scriptore synchrono sciri potuere. Ego sane nullus dubito, quin vel Borgus, vel Crombachius, vel etiam ambo, in eadem componenda conjecturis suis æquo liberaliter indulserint, ut sacrum Heroem suum facerent talem, qualem fuisse, pie meditantur. Non eodem tamen loco omnia eorum asserta habenda sunt. Sunt enim in hisce aliqua, quæ mox a Sancti obitu haud difficile cognosci poterunt, et in quæ indagatum tunc fuisse, omnino verisimile est. Sunt præterea ad inventum, delatamque in civitatem Cremonensem illius corpus attinentia, quæ, sive scripto, sive traditione (quamvis verisimilius non sine aliquot alienis adjunctis) ad posteros transmissa fuisse, credere fas est. Sunt denique certiora de cultu. Itaque ea solum referam, discutiamque, quæ ad vitæ illius historiam propius certiusque pertinent, missis ceteris, quæ ex solis conjecturis incertis in ea dicta videntur.

§ II. Præcipua vitæ illius capita examinata : cædis tempus et causa : corporis in civitatem Cremonensem translatio, sepultura, elevatio et honorificentiori loco intra eandem ecclesiam depositio : canonizatio Sancti leviter asserta : potens patrocini-um.

C Patria illius, annusque natalis facile sciri poterunt,

Geroldum in Germania Colonia Agrippinæ apud Ubios mundo natum esse, anno 1201, libens credo Crombachio, et quem hic secutus est, Romano Borgo; cum hæc facillime sciri potuerint ex repertis apud ipsius cadaver litteris, puta, quas Baptismales appellant, atisque ejus generis scriptis testimoniis, quæ peregrinantes passim secum ferunt. Solus, quem legerim, Ludovicus Cavitellius in Annalibus Cremonensibus ad annum 1211 eundem ex Constantiæ urbe Germaniæ... oriundum dixit, nescio, suone, an typhothetæ vitio. Certe nullum novi alium, qui hanc gloriam suæ civitati vendicet præter laudatos Agrippinenses, consentientibus etiam ipsis Cremonensibus, apud quos occisus, sepultusque, ac primo cultus fuit. Hoc vero aliorum omnium silentium non parum confirmat Agrippinensium possessionem : nisi enim de hac illius patria constitisset, non defuisset alii, qui eundem suis civibus adscribere tentassent.

non sic tamen multa alio, quæ de eodem narrantur.

15 Parentum illius, imo et majorum nomina, horumque nobilem prosapiam, posterorum egestate obscuratam, in sæpe dicto penes demortui corpus reperto libello annotata quidem fuisse,

sed a primo Latino biographo prætermissa, post Borgum affirmat Crombachius; at cum hæc multaque alia in prioris isto libello, dudum, si unquam exstiterit, amisso, Borgus divinitus, Crombachius vero ab ipsomet S. Geroldo, consignata fuisse, velint, mihi neutrum persuadent. Certum nihilominus esse, ait Crombachius, progenitores illius e nobili stirpe oriundos, sed bellorum tempore et iniquitate avito censu suo diminutos. Vereor equidem, ne ista divinet potius, quam ex certis indicis asserat, hicque locum habeat satis communis biographorum proclivitas in illustri generis prosapia Sanctis, nihil horum indigis, adscribenda. Præterea cetera, utpote hisce etiam incertiora, quorum argumenta ex datis capitum titulis intelliges, et ad Sancti peregrinationes mortemque procedo.

14 Perfectam a S. Geroldo Compostellanam in Gallicia ad S. Jacobi tumulum, alteramque Romanam ad sanctorum Apostolorum Principum Petri et Pauli peregrinationem Cremonenses discere potuerunt vel ex eo ipso Roma Cremonam ingresso, vel ex repertis apud eundem post mortem schedulis; non item alia peculiariora, quæ ex Borgo vel piis conjecturis suis præterea memoravit Crombachius. Fortasse etiam ex eodem didicerint mediatum ab eo iter Hierosolymitanum, quod iidem scriptores pariter asserunt; quamquam, ut Roma Hierosolymam pergeret, Cremona ei minime fuerit adeunda. Minus dubitandum videtur de anno, quo Cremonam advenit, ac mox inde egressus occisus est. Fuerit is æræ Christianæ 1241, quem post Romanum Borgum Crombachius signat, consentiente supra laudato Cavitellio, corrigendo tamen, dum ait, Geroldum illuc advenisse ex Constantia urbe Germaniæ, ex qua erat oriundus. Addit Crombachius, adventus illius diem Dominicum fuisse, et 6 mensis Octobris.

15 Postridie ejusdem diei martyrium illius figunt iidem scriptores, septimo scilicet Octobris, quo etiam Cremonæ hæcenus colitur. De anno dieque conveniens Cavitellius, id non in recessu ex Urbe Roma, sed in aditu ad eam Christiani orbis metropolim factum scribit; rectene, an secus, non ausim certo affirmare. Sic autem habet ad citatum annum 1241 : Die VII Octobris circa ipsum tempus divus Geroldus, dum e Constantia urbe Germaniæ, ex qua erat oriundus (hæc corrigenda jam monui) habitu eremitico se conferendo Romam, ibi visitandi gratia reliquias Sanctorum, facto transitu Cremonæ, et ultra eam spatium fere mille passuum juxta ripam ceteriorem Padi in contrada (id est, vico) Menicæ mox corrosæ per ipsum flumen appulsus fuerit *, et duos ibi invicem digladiantes sedare voluisset; credidissentque illi, apud eum esse pecuniam, per illos fuit occisus.

16 De ejusdem cæde, sed anno, mense, die ac determinato loco prætermissis, breviter sic memorat Catalogus episcoporum Cremonensium a Ferdinando Ughello in Italia sacra vulgatus, tom. IV editionis auctioris col. 607 in Homobono episcopo : Sub hoc etiam pontifice fuit a quibusdam sicariis externis martyrio affectus Geroldus, extra tamen urbem. Ceterum ex eodem Catalogo constat, Homobonum istum prædicto anno 1241 in Cremonensi cathedra sedisse; quod autem attinet ad vicum Menicam, quem Ferrarius Manicam, Crombachius Manicam appellant, cum iidem conveniant, eum jam dudum sub Pado fluvio latere, frustra eundem in tabulis topographicis

AUCTORE C. S.

Illius peregrinationes, tempus aduentus Cremonam

E

ac cædis, quæ diei 7 Octobris anni 1241

F

* an fuerat?

affigitur, nil habent difficultatis

vel

ACTORE
C. S.

vel geographicis quaeres. Modum causamque caedis peractae ex Borgo, ut existimo sic enarrat Crombachius, quasi alteruter adstisset, eademve ex alicujus oculati testimonio nota, ac partim etiam divinitus revelata fuisset. Rem paucis exponam.

at ejusdem
caedis causa
et adjuncta,
qualia perhi-
bentur.

17 Haud procul a praedicto vico in spisso nemore grassatores quidam, insidiantes viatoribus, simul atque S. Geroldum, vili habitu amictum adventantem conspexerant, rati latorem pecuniarum esse, de partendis inter sese illius spoliis conveniunt; utque illum propius allicerent, eorum duo e nemore prosiliunt, rixas inter se pugnamque simulant. Geroldus, vir mitis ac misericors, alienae salutis aeternam jacturam veritus, ad eos reconciliandos accurrit, quamvis minime ignarus, in quantum ipse suae vitae discrimen properaret. At illi pia monita oggerentem strictis gladiis aggrediuntur; quod ubi hic advertit, Deum precibus invocat, ut diu desiderato martyrio potiatur. Interea illi caput vulnerant, humerumque ac pectus transfigunt, nihilque pecuniae penes sanctum Virum reperto, exanime corpus cum invento apud illud saepe memorato libello eodem in loco relinquunt.

B unde sciri
potuerunt,

18 Verum unde Borgus, qui Crombachio praevit, ista omnia intellexit? Certe ea Sanctus ipsemet in isto libello vicus scribere non potuit, nec omnia scire potuerunt dicti latrones, quos, nullus tradit, unquam captos, suumve hoc scelus confessos fuisse. Oporteret igitur, ista, ut Borgus asseruit, divinitus, seu, ut loquitur, modo supernaturali in eo libello annotata fuisse, quod nec Crombachius ipse pro re comperta admittere ausus est. Ego, ut mentem meam candide exponam, ex istis omnibus solum pro certo habeo, S. Geroldum, nihil mali meritum, eo loci a latronibus esse occisum, verisimillime spe praedae allectis. Primum enim constitit ex invento sacro cadavere vulneribus confecto; alterum verisimile fit ex communi latronum studio, qui maclant, ut rapiant. At enim, inquires, si haec ita sint, qua igitur ratione S. Geroldi caedis martyrium potest appellari, quae ratione ipse Martyr dici ac pro martyre coli?

unde ejusdem
stricti nomi-
nis marty-
rium proba-
bitur?

19 Ad stricti nominis martyrium, quae vox Graeca μαρτυριον, Latine confessio est, omnino requiri, ut mors ex divinae fidei actusve a divina lege praeccepti vel consulti odio inferatur, pluribus probat Benedictus XIV summus Pontifex in eximio suo Opere de Servorum Dei beatificatione etc. lib. III. Hanc autem illatae S. Geroldo mortis causam quis probaverit ex dictis, etiamsi admiserit omnia caedis illius adjuncta, qualia ex Crombachio retulimus? Nam haec quidem sanctum Virum desiderio coram Deo martyrem et excellentis caritatis victimam facere potuerunt, non tamen veri nominis martyrem. Fuit ergo S. Geroldus, quantum de ipso novimus (neque enim illius laudibus quidquam detractum volo) ea ratione jam a saeculo XIII cultus ut martyr, quae etiam aliquot alii Sancti nefarie trucidati, ac post mortem miraculis illustres, olim pro martyribus habiti fuere. Haec haud dubie causa Castellanae, num. 4 relatum, movit, ut Geroldum in suo Martyrologio Universali, non cum Martyris, sed Confessoris titulo recenseret, neque pariter movit, ut eundem, non simpliciter Martyrem, sed pro Martyre cultum in hujus Commentarii fronte scriberem.

20 De prodigiis, quibus Deus pretiosam in conspectu suo sui Servi mortem mox ab obitu declaravit, Ferrario consonans Cavatellius, verbis

superius datis subjunxit sequentia: Ex cujus corpore, dum exhalasset spiritus, mira fragrantia odoris emanavit, et cum esset hora fere vigesima quarta (id est, prope solis occasum) sol in ea regione praeter modum coruscavit, et campanae ecclesiarum Cremonae a seipsis pulsari coeperunt; et, dum ibi episcopus et alii ecclesiastici, et quam plurimi saeculares, ex his stupefacti, in eam regionem accesserunt etc. Eadem prodigia narrat Crombachius, sed pro insolito ista diei hora solis splendore substituit praefulgidum cometam, qui radio suo ad sacrum corpus pertingebat; cui assertioni suffragantur ejusdem Sancti icones, quae supra caput illius praefulgidam stellam cum emisso in illud radio exhibent.

D Sacrum co-
daver illius
caelestibus
prodigiis mox
illustratum
fuisse,

21 Ego, quamquam merito nequeam dubitare, quin sacrum Geroldi corpus divino aliquo prodigio illustratum fuerit (nam quorsum alias Cremonenses ignoti Peregrini cadaver tanto mox cepissent in honore habere?) non tamen possum ista memorata pro indubiis asserere, quod nesciam, cujus fidei ac aetatis fuerit Vita, quae Borgo praevixisse perhibetur. Ceterum corporis fragrantia, et per caeleste lumen designatio usitata in similibus sunt divinae Providentiae prodigia, ac proinde verisimiliora, quam omnium campanarum civitatis spontaneus sonitus. Porro narrat Crombachius, piscatores, qui haud longe inde in flumine Pado sua retia mittebant, insolita fragrantia novoque illo sidere ad sacrum corpus perductos, cumque hoc etiam caelesti lumine circumfusum reperissent, e vestigio tantae rei nuncios properasse in civitatem, prodigioso illo campanarum sonitu vehementer commotam. Decretum itaque ab episcopo esse, ut sacrum illud cadaver magna cum pompa ad civitatem deferretur, honorifice sepeliendum.

omnino veri-
simile est, sed
an is, qui
tam in illius
inventione,

22 Tum subdit, cum ad venerabile corpus perventum esset, a plurimis frustra tentatum esse illud loco movere, donec id a piscatoribus, qui primo invenerant, nullo negotio perfectum fuit. Per viam, cum, jubente episcopo, in suburbanae S. Creati ecclesiam inferendum esset, etiam ipsi piscatores dicuntur haesisse immobiles, idque prodigii secundo ac tertio iteratum, dum bajuli illud primo in veteris civitatis ecclesia, sanctae Dei Genitricis in Bethlehem dicta, deinde in altera ejusdem sanctissimae Virginis, ac denique in S. Pantaleonis ecclesiae deponere conabantur; tandemque ex communi omnium consensu in S. Vitalis ecclesiam facile illatum, in eaque ab episcopo in jam praeparato a piscatoribus sepulcro humatum fuisse. Cavatellius haec omnia breviter exposuit, exactam narrationem sic prosecutus: Dum ibi episcopus et alii ecclesiastici, et quam plurimi saeculares, ex his (praedictis prodigiis) stupefacti, in eam regionem accesserunt, ipsumque corpus confossum multis vulneribus, humi prostratum repertum, elevare voluerunt, ab aliquibus elevari non potuit, praeterquam a piscatoribus, qui illud, dum piscarentur in aquis fluminis Padi, repererant, et levatum reponere nequiverunt in ecclesia divi Creati, ibi propinqua in suburbii extra portam Mosie, et aliis civitatis propinquioribus ipsi portensis in ecclesia divi Vitalis, prope quam tunc fiebat forum piscarium, et in qua servatur; ejusque solemnitas celebratur annuatim die VII Octobris.

E

quam in
translatione
ad civitatem.

F

* an accesserunt?
* an voluerunt?

25 Crombachio etiam magis consonat Merula in Sanctuario Cremonensi, ut adeo huic, aequae ac isti,

A isti, Romanus Borgus præbuisse videatur. Comode tamen addit, dicti S. Creati ecclesiam suo tempore non superfuisse: ego vero ne nomine quidem novi ullum S. Creatum, et tametsi Crombachius illum sextum Cremonensium episcopum dicat, nullus ejus nominis in ejusdem sedis antistitum serie apud Ughellum tom. IV Italiae sacrae auctæ legitur præter Creatum de Ponte, vigesimo loco ibidem repositum, annoque 394 defunctum, qui licet a pietate caritateque ibidem multum laudetur, Sancti tamen Beate titulum, ullumve cultus indicium adscriptum non habet. Itaque quis S. Creati nomine, quæ ejusdem ecclesie apud laudatos scriptores designentur, Cremonensibus edicendum relinquit. Ceterum notæ mihi sunt aliæ nominatæ ecclesie, portaque Mosæ, vulgo della Mosa appellata. Quam porro firmo monumento nitantur prodigia ista, quæ tunc contigisse dicuntur, mihi plane incognitum est; non tamen illa in hujusmodi sacrorum corporum translationibus omnino sunt nova.

Quidquid quoque sit de prodigiis aliis, **B** 24 Haud magis exploratum habeo, quam certa sint rursus alia prodigia, quæ ad elevandum e tumulo corpus occasionem dedisse, atque ipsam elevationem illustrasse, idem Crombachius affirmat, silentibus Cavitellio, Merula et Ferrario. Visam scilicet multis noctibus totam S. Vitalis ecclesiam caelesti splendore consurgere; ipsum vero S. Geroldi tumulum ab angelis, Matutinas laudes Deo concinentibus, circumcinctum, ac corpus denique reperit incorruptum, carne integra, coloris naturalis et vividi, miro fragrans odore, vulneribus in capite, humero et pectore etiam tum fluido sanguine rubentibus. Quo hæc tempore, quove sedente episcopo, contigerint, alium ibi siletur, solusque nominatur episcopi vicarius Petrus, qui ex illius mandato corpus e terra tunc elevaverit; quod sane silentium tanta prodigia, quæ vel ob solam magnitudinem suam certis testimoniis consignari meruissent, mihi admodum redit suspecta.

C 25 Fuisse nihilominus sacrum Geroldi corpus olim e terra sublevatum, constat ex loco, quem in eadem S. Vitalis ecclesia obtinet, de quo Merula in Sanctuario, postquam dixerat, istud in prædicta ecclesia primo sepultum fuisse, infra, ut cetera, Italice adiecit: In hac ecclesia requiescit dicti (S. Geroldi) corpus tumebæ marmoreæ inclusum sub ara sacelli eidem Sancto dicati, caput vero illius in ejusdem altaris honorifico loco servatur, et in aliquot solemnitatibus venerationi publicæ exponitur. Eam capitæ thecam dimidiatam S. Geroldi argenteam statuat esse, ait Crombachius, consentitque Augustinus Grasso in Ms. relatione de maxilla ab ejusdem Sancti capite pro templo Agrippinensi Societatis nostræ separata, quam ipse anno 1652 Cremonæ Italice composuit, annoque 1748 P. Franciscus Zacharia noster ad nos transmisit. In hac enim dicitur lipsanthea illa antiquus ac pretiosus argenteus herma. Quo tamen tempore, quave occasione ista sacri corporis elevatio, capitique ab eo separatio, et an eodem, an diverso tempore facta fuerint, hæcenus non comperi. Id unum conjicere licet, sacrum caput a reliquo corpore minime separatum fuisse tempore elevationis, si corpus tunc tale fuerit, quale supra asseruit Crombachius.

26 At quancumque ista contigerint, saltem non sine episcopi auctoritate recte fieri potuerunt, continentque quamdam beatificationem, seu, ut alii loqui malunt, canonizationem particularem,

per quam episcopi cultum publicum in suis diocesis Serris Dei olim discernere solebant, ut videre licet apud Prosperum Lambertinum, seu Benedictum XIV Papam lib. 1, cap. 6 et alibi de Servorum Dei beatificatione etc. At, inquit, an igitur S. Geroldus, ut Crombachius asserit, a nullo summo Pontifice Romano in Sanctorum numerum relatus, seu canonizatus fuit? Id equidem affirmare nequeo, nec mihi persuadent verba Crombachii, quæ ex ejusdem libri II cap. 17 Latine hic recito: Cum adeo multiplicata essent miracula, ea per Italiam Galliamque passim innotuerunt, utque probabiliter perhibetur, ipsum (Geroldum) Innocentius hujus nominis IV Sanctorum Martyrum albo inscripsit et canonizavit, sed de anno non constat, quem tamen ipse fuisse annum Christi 1231, quo Innocentius e Galliis in Italiam rediit, verisimiliter existimavit; sed nullas ejus rei Pontificias litteras superesse agnoscit.

E 27 Mira iterum hic, si ita sit, Cremonensium in rebus ad sanctum Protectorem suum spectantibus conservandis incuria, vel infelicitas, mihi quidem etiam aliunde non satis, ut admittatur, probabilis. Nam quod ad annum quidem attinet, non erat id tempus, quo Cremonenses sub Uberto Palavicino Ghibellinas partes sectabantur, Cremonensibus opportunum ad eam canonizationis gratiam ab Innocentio flagitandam. Deinde licet Pontificæ litteræ perditæ fuissent, Geroldi tamen, sive ab eodem Innocentio, sive ab alio ejusdem decessore vel successore Pontifice, inter Sanctos relati nomen Cremonensibus Kalendaris inscriptum fuisset. Atqui hoc factum non esse usque in sæculum decimum quintum, colligo ex triplici Kalendario Cremonensi, quod Franciscus Zacharia noster ad calcem seriei episcoporum ejusdem civitatis vulgavit, acceptum ex totidem Ms. libris majoris ecclesie Cremonensis, quodque eodem sæculo xv ipse editor antiquus non esse, pronuntiat. Frustra autem in his nomen S. Geroldi inquiras; quod quis satis miretur, si hic sæculo xii vel xiv a summo Pontifice canonizatus fuisset? Quis, inquam, istud silentium satis miretur, nisi qui summam denuo Cremonensium negligentiam sine ullo argumento culpæ voluerit?

F 28 Jam quod ad Ecclesiasticum illius in diocesi Cremonensi Officium spectat, Crombachius ipsemet illius initium non altius, quam a sæculo xvi repetit: Hoc certum est, inquit, ipsius festivitatem jam a centum annis (scripsit autem anno 1632) per totam diocesim (Cremonensem) in choro ritu duplici celebratam fuisse. Nescio denique, ex quo Crombachius eam canonizationem didicerit, nisi forte ex Cavitellii jam supra laudati verbis, quæ tamen necesse non est eo sensu exponi. En illa: Cum ad ejus corpus facta fuerint multa miracula pro ejus meritis ac proba et laudabile vita ex virtute omnipotentis Dei, inter ejus Electos fuit connumeratus. Etenim, cum in hæc nullum de summo Pontifice verbum fiat, quid obstat, quo minus ea in sensu proprio sic accipiantur, ut dicatur Geroldus ob probatam multis miraculis sanctitatem, decernente Cremonensi episcopo, exitum honores apud Cremonenses obtinuisse? Fortasse etiam sic captus illius eo loci cultus postea fuerit ab aliquo summo Pontifice simul cum concessione Officii pro diocesi Cremonensi approbatus; certe infra recitabo Innocentii X Papæ litteras, in quibus Geroldus et Sanctus et Martyr appellatur, concedunturque Indulgentiæ

AUCTORE C. S. ignoto tempore et auctore; illius per summum Pontificem canonizatio

a Crombachio asserta non probatur.

ac fortasse male intellecto loco nittur.

* imo laudabili

AUCTORE
C. S.

Indulgentiæ plenariæ in die festo translationis partis reliquiarum illius, sed unica solum vice in ecclesia Societatis nostræ Colonix Agrippinæ obtinendæ; de quibus suo loco latius agetur, verum hæc canonizationem non continent, nec aliquando factam esse probant.

Cur quidam
crediderint,
Sancti corpus
in propriam
ecclesiam
suam

29 *Supra num. 4 monui, non recte a Ferrario, atque etiam expressius a Castellano dici ejusdem Sancti reliquias, seu corpus, ex S. Vitalis ecclesia, in qua primo fuerat sepultum, in alteram propriam sub illius invocatione extructam translatum quiescere; cum ab illis dictum oportuerit, illud aliquando ex humo levatum atque in sacellum, ipsius quidem nomine sacrum, sed intra eandem S. Vitalis ecclesiam situm, fuisse translatum. Cur id monuerim, satis liquet ex verbis Merula, quæ num. 25 recitavi. Is error nasci potuit ex addito S. Vitalis ecclesie nomine Geroldi, adeo ut unica ista ecclesia modo SS. Vitalis et Geroldi, modo etiam hujus solius nomine veniat, uti videre licet in Josephi Bresciani Diario sacro Cremonensi ad Dominicam Sexagesimæ, ad diem 10 Junii, et ad hunc 7 Octobris diem, quo posteriori loco sic legitur: S. Geroldus martyr. Illius festum celebratur in ejusdem Sancti ecclesia, ubi illius corpus requiescit, quæ a reverendis Patribus Congregationis Somaschæ administratur, quibus nempe hæc paulo post medium sæculum XVI concessa fuit. Hæc autem omnia prædictam S. Vitalis ecclesiam manifeste designant.*

translatum
esse: invocatur
ille peculiariter
a
cæcis

50 *Hinc rectius Augustinus Grasso in relatione sua Ms. superius jam laudata, infraque laudanda eandem sanctorum Vitalis et Geroldi ecclesiam vocavit. Est quidem Cremonæ etiam altera ædes, ab eodem Geroldo dicta, quam Coletus in Additionibus ad Ughelli Italiam sacram tom. IV, col. 379 inter piæ domos curandis fovendisque pauperibus ea in urbe erectas sic paucis indicat: Pro pueris orphanis custodiendis, S. GEROLDI vocatur, sub PP. Somaschensium cura; sed in hac corpus ejusdem Sancti non servatur. Hæc de loco sacri illius corporis dicta sufficiant: de patrocinio ejus scribit Crombachius, ipsum, tametsi in omnibus infirmitatibus, ac maxime in febribus, solet feliciter invocari, peculiarem tamen cæcorum medicum esse, ac tum quoque, dum scribebat, probabiliter perhiberi, septennio quemdam cæcum oculorum donatum lumine fuisse apud ejusdem tumbam, ad quam appensa omnis generis anathemata de beneficiis ab illo collatis fidem facerent.*

et febricitantibus

51 *Addit adversus febres saluberrime adhiberi illius imagines, ejusdem capitis tactu sacratas, huncque in finem eisdem appositus legi preces, quas infra § sequenti opportunius recitabo. De curatione cæcorum nihil peculiariter memorans Peregrinus Merula in Sanctuario, cetera congruit: Hic Sanctus, inquit, Cremonenses non modo præ ceteris suo corpore donavit, verum etiam sanavit, quotquot qualemque afflicti infirmitate ad ipsum medelæ gratia recurrerunt: quin hoc etiam tempore schedulæ, oratione ad illum inscriptæ, ejusdemque capitis tactu sacratæ, infirmis, eas pie penes se gestantibus, mirabiliter sunt salutares. Hisce adjice et alterum testimonium ex Crombachio, quod totidem verbis ex Germanicis Latine hic refero. Testatur (ait) Joannes Baptista Vertua (infra mox Vertica scribitur) Præpositus apud S. Geroldum, sæpe numero se suis oculis spectasse, eos, quibus ex febre decumbentibus istas imagines cum*

prædictis precibus dederat, sanitate donatos D esse.

52 *Cum anno MDCXLVI ardens febris Cremonam affligeret, innumera ægrorum multitudo ad S. Geroldi ecclesiam illius opem imploratura confluit; eodemque anno laudatus Præpositus Joannes Baptista Vertica (superius Vertua) ad me perscripsit, illorum innumeros, quibus coram S. Geroldi altari manum imposuerat, et pro quibus prædictas recitaverat preces, curatos fuisse, ac brevi post salvos et incolumes ad sanctum Martyrem regressos, de obtenta sanitate Deo in suo Sancto grates persolvisse. Hactenus Crombachius, a quo nominatus Præpositus verisimiliter fuerit superior Clericorum Congregationis Somaschæ, quibus SS. Vitalis ac Geroldi ecclesiam medio sæculo XVI concessam fuisse, supra observavi. Potens illius in febribus patrocinium etiam inferius confirmabitur.*

felicissimo
cum effectu.

§ III. Archiepiscopus senatusque Coloniensi Sancti mandibulam a Cremonensibus impetrant: hujus sollemnis exaltatio Coloniæ anno MDCCLII; depulsæ grassantes febres, etiam ab ipso archiepiscopo: cultus annuus ibidem in templo Societatis Jesu.

Quæ de sacra Geroldi veneratione hactenus exposui, spectant ad illius cultum, quem Cremonæ in Insurbia, prope quam ipse occisus fuit, jam ab aliquot sæculis obtinuit; nunc agendum de eo est, quo Colonix Agrippinæ, Germaniæ ad Rhenum civitate, ubi natus fuerat, medio sæculo XVII honorari cepit, ex quo insignis reliquiarum ejusdem portio illuc fuit translata. Prælucent hic mihi Crombachius et Augustinus Grasso, quorum hic sæpe a me laudatum Ms. Cremonense eodem tempore, quo ista sacra portio a Cremonensibus concessa fuit, Cremonæ exaravit; ille vero in Societatis nostræ collegio Colonix Agrippinæ florebat. Habeo præterea alteram ejusdem rei Ms. Relationem, quam Fredericus Reiffenbergius, piæ memoriæ Societatis nostræ presbyter, secundo ejusdem Societatis ad Rhenum inferiorum Historiæ tomo inserendam paraverat, mecumque benigne communicavit humanissimus atque cruditissimus vir Augustinus Aldenbruck, nostræ item Societatis in eodem Agrippinensi Collegio presbyter, mihi amicissimus. Ordior a Crombachio.

Sæculo XVII
captus Coloniæ
Agrippinæ S. Geroldi
cultus

54 *Ferne septennio (inquit lib. II Vita cap. 20) laboratum est, priusquam e S. Geroldi ossibus aliquid impetrari, Coloniæ Agrippinæ perferri, publicæque venerationi exponi potuit, variis adversantibus casibus, uti ex sequentibus liquet. Anno MDCXLV Agrippinenses Patres societatis Jesu scriptis litteris Cremonenses per amicum consuluerunt, si qua spes affligeret aliquid e S. Geroldi corpore obtinendi, qua-*

per acceptam
reliquiarum
illius portio-
nem.